

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLAR İÇİN HAREKET VE SOSYAL BECERİLERİN GELİŞİMİNİN DESTEKLENMESİNE YÖNELİK EĞİTİM PROGRAMI

Arzu ÖZYÜREK*, **İsa ÖZKAN****, **Zuhal BEGDE*****, **N. Ferah YAVUZ******

* Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, Karabük 78050, TÜRKİYE
Email: a.ozyurek@karabuk.edu.tr

** Karabük Üniversitesi Safranbolu Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü,
Safranbolu/Karabük 78100, TÜRKİYE. **Email: isaozkan@karabuk.edu.tr**

*** Karabük Üniversitesi Safranbolu Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü,
Safranbolu/Karabük 78100, TÜRKİYE. **Email: zuhalbegde@karabuk.edu.tr**

**** Karabük Üniversitesi Sağlık Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, Karabük 78050,
TÜRKİYE. **Email: n.f.yavuz@hotmail.com**

Özet

Erken çocukluk döneminden itibaren, çocukların hareket ihtiyacının karşılanması ve sosyal becerilerin desteklenmesi yaşamın ileriki yılları için temel oluşturacağından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Koordinatörlüğü tarafından desteklenen “Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Okul Öncesi Dönem Çocukların Temel Motor ve Sosyal Beceri Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi” isimli proje kapsamında, eğitim programının hazırlanması sürecine yer verilmiştir. Eğitim programı, okul öncesi 48 ay ve üzeri yaş grubu çocukların hareket ve sosyal becerilerinin desteklenmesine yönelik olarak hazırlanmıştır. Eğitim programının hazırlanmasında; alan yazın taranması, amaca uygun kazanım ve göstergelerin belirlenmesi, uzman görüşünün alınması aşamalarına yer verilmiştir. Çalışmada, eğitim programının mevcut okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilerek uygulanmasına ilişkin açıklamalara yer verilerek konunun önemi tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Hareket Gelişimi, Sosyal Gelişim, Hareket ve Sosyal Gelişimi Destekleyici Eğitim Programı

EDUCATIONAL PROGRAM FOR SUPPORTING MOTOR AND SOCIAL COMPETENCE OF PRESCHOOLERS

Abstract

Satisfying the need of physical activity of children and promoting their social skills beginning from early childhood have importance by reason of providing a basis for following years. In this study, establishing process of the training program within the scope of “Examination the Effects of Physical Education and Sports Activities to the Basic Psychomotor skills and Social Skills for Preschool Children” named project supported by Karabuk University Coordinatorship of Scientific Research Projects has been mentioned. The training program has been intended to promote the motor and social competence of the children aged 48 months and older. In the study it has been given wide publicity to the stages of literature review, educational attainments and indicators fit for purpose, and taking an expert’s opinion. Commentary on practicing the training program integrated with preschool education program and their importances have been discussed.

Key Words: Preschool Period; Motor Development; Social Development; The Training Program for Support of Motor and Social Developments

Giriş

Günümüzde özellikle teknolojik gelişmelere bağlı olarak daha hareketsiz bir yaşam tarzı yaşanmaktadır. Bu yaşam tarzı tüm bireyleri etkilemekle beraber, daha çok hareket gereksinimi duyan çocukları etkilemektedir. Çocuklar, televizyon veya bilgisayar gibi teknolojik araçların kullanımı ve oyun alanından yoksun yerleşim alanları nedeniyle zamanlarının büyük bir bölümünü ev ortamında geçirmektedirler. Çocukluk yılları dikkate alındığında özellikle okul öncesi dönem, çocuğun gelişiminde en kritik yılları kapsamaktadır. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocukların gelişimlerinin desteklenmesi, çocuğun ileriki yıllardaki gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Çocukluk döneminde fiziksel aktivitelere katılmak, çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesinde en önemli etkenlerden biridir.

Türk Milli Eğitim sisteminin amaçlarından biri de çocukları sadece bilgi ile donatmak değil, onların bedensel ve sosyal becerilerle donanımına katkı sağlamaktır. Aynı şekilde çocukların bedensel, duygusal, bilişsel, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişimlerini destekleyecek eğitim ortamları hazırlamak okul öncesi eğitimin temel ilkelerindedir (Durualp ve Aral, 2011). Çocuklara hareket imkânı verildiğinde daha sağlıklı büyümektedirler. Beden eğitimi bireyi bedensel, zihinsel, ruhsal ve sosyal açılardan olumlu yönde geliştiren bir disiplindir (Duman, 2014). Beden eğitimi ve sporun dakiklik, dikkatlilik, ilgililik, iletişim, düzenlilik, saygı, arkadaşlık, yardımlaşma, tanıma, ortak sorumluluk alma, yumuşaklık, hoşgörü, ciddiyet, mertlik, güven, cesurluk, neşelilik ve haz alma gibi ilkeleri bulunmaktadır (Kale 2007). Bu yönüyle beden eğitimi ve spor etkinliklerinin çocukların temel motor becerileri kazanması yanında, benlik saygısını yükseltmede ve sosyal becerileri kazanımında da önemli rolü olduğu söylenebilir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar, bedensel aktiviteler yoluyla kazanılan davranışların günlük yaşamda gerekli ve ilgili benzer durumlara transfer edildiğini göstermiştir (Çelik ve Şahin, 2013; Duman, 2014; Kırımoğlu, Filazoğlu Çokluk ve Yıldırım, 2013).

Çocukların spora yönelmesinde anne babanın öğrenim düzeyi ve gelir düzeyi, ailede sporcu olmasının etkisi olduğu, özellikle ailenin spora ilgisinin çocuğun spor yapmasına karşı tutumunu olumlu etkilediği belirlenmiştir (Kotan ve Yaman, 2009). Erken çocukluk döneminden itibaren, çocukların hareket ihtiyacının karşılanması ve sosyal becerilerin desteklenmesi yaşamın ileriki yılları için temel oluşturacağından önem arz etmektedir. Bu nedenle, Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Koordinatörlüğü tarafından desteklenen “Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Okul Öncesi Dönem Çocukların Temel Motor ve Sosyal Beceri Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi” isimli proje uygulamaya konmuştur. Projede okul öncesi dönemde uygulanan beden eğitimi ve spor etkinliklerinin yer aldığı eğitim programının, çocukların temel motor beceriler ve sosyal becerileri üzerindeki etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Okul öncesi çocukların hareket ihtiyacının erken yıllardan başlayarak karşılanmasının önemli olduğu, fakat eğitimsel aktivitelerde özellikle hareket ile ilgili etkinliklerin göz ardı edildiği alan yazında dikkat çekmektedir. Bunun yanında, araştırmacılar ve eğitimcilerin karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri, kişisel ve sosyal becerileri destekleyici eğitim programlarının yetersizliğidir (Elias ve diğ., 1997). Bu çalışmada, adı geçen proje kapsamında ele alınan “okul öncesi çocuklar için temel motor beceriler ve sosyal becerilerin desteklenmesine yönelik eğitim programının geliştirilmesi” sürecine yer verilmiştir. Eğitim programının geliştirilmesi sürecinde hangi basamakların izlendiğini açıklamak amaçlanmıştır.

Okul Öncesi Çocuklar İçin Temel Motor ve Sosyal Beceri Gelişimini Destekleyici Eğitim Programının Geliştirilmesi Süreci

Eğitim programının geliştirilmesi sürecinde; alan yazın taranması ile birlikte, Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı (2013) kitapçığında yer alan kazanım ve göstergeler gözden geçirilmiştir. Çocuklar için hazırlanacak beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde ele alınabilecek kazanımlar belirlenmiştir. Eğitim programında, özellikle motor ve sosyal becerilerin gelişimine yönelik kazanım ve göstergelere yer verilmiştir. Bunun yanında, eğitim programında yer alan etkinliklerin bilişsel, dil, psiko-motor, sosyal ve duygusal tüm alanlardan kazanımları da desteklediği görülmektedir. Eğitim programında ele alınan kazanım göstergelere ilişkin sayısal bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ele Alınan Kazanım ve Göstergelerin Etkinliklere Göre Dağılımı

Gelişim Alanı	Ele Alınan Gösterge Sayısı	Kaç Etkinlikte Yer Verildiği
Motor Gelişim		
Yer değiştirme hareketleri yapar.	20	25
Denge hareketleri yapar.	10	20
Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.	9	15
Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.	7	4
Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.	6	11
Sosyal Gelişim		
Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.	1	1
Bir olay ya da durumla ilgili olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.	2	3
Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.	4	2
Bir işi ya da görevi başarmak için kendini güdüler.	2	12
Farklılıklara saygı gösterir.	3	4
Sorumluluklarını yerine getirir.	3	11
Değişik ortamlardaki kurallara uyar.	4	3
Kendine güvenir.	4	4
Başkalarıyla sorunlarını çözer.	3	5

Tablo 1’de görüldüğü gibi, motor gelişim alanından beş kazanım ve 52 gösterge, sosyal gelişim alanından dokuz kazanım ve 26 gösterge ele alınarak etkinlikler bu doğrultuda planlanmıştır.

Yaşam için gerekli olan davranışlar, bilgi ve özellikle sosyal beceriler oyun esnasında doğal olarak öğrenilmektedir. Oyunun öğrenmeyi kolaylaştırması yanında, çocuklar oyunlar aracılığı ile öğrendiklerini uygulama fırsatı bulmaktadırlar (Durualp ve Aral, 2011). Hareket eğitiminin amacına ulaşması için, en etkili yol oyundur (Kerkez, 2004). İyi bir okul öncesi eğitim programında en etkili faaliyetin oyun olduğu görülmektedir. Oyun, çocuğun gelişiminde yeme içme kadar önemli bir yer tutmaktadır (Çağlak Sarı, 2014). Oyunun çocuğun hayatında önemli bir yer olduğu gerçeğinden hareketle, oyun temelli bir program hazırlanmasına karar verilmiştir. Kazanım ve göstergeler ile yöntemin belirlenmesinin ardından, etkinlik yazma çalışmasına geçilmiştir.

Çocuklar için hareket ve oyun etkinlikleri hazırlanırken çocuğun düzeyin göre öğretim, hayatilik, iş, ekonomi, basitten karmaşığa ve biyolojik sağlık ilkelerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Planlamada özellikle yaş grubunun özellikleri dikkate alınmalı, uygun öğrenme ortamı hazırlanmalı, bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Güvenlik ve emniyete dikkat edilmelidir. Öğretimde, hareketler gösterilerek model olunmalıdır (Çağlak Sarı, 2014). Çalışmada etkinlik yazımında, örnek bir

etkinlik şablonu oluşturulmuştur. Okul öncesi yaş grubu çocukların gelişim özellikleri ve özel öğretim yöntemleri dikkate alınarak etkinlik yazımına başlanmıştır. Belirlenen kazanım ve göstergelere uygun olarak yazılan etkinlikler, bir etkinlik havuzunda toplanmıştır. Daha sonra tüm etkinlikler yazım kuralları, kazanım ve göstergelere uygunluk, çocukların gelişimsel özelliklerine uygunluk, etkinliklerin birbirini bütünleyiciliği, materyal ihtiyacı gibi konular açısından yeniden gözden geçirilmiştir. Etkinlik havuzundan 27 etkinlik seçilmiş ve bu etkinlikler, kapsam geçerliğinin sağlanması için uzman görüşüne sunulmuştur. Etkinlikler beden eğitimi alanında dört, çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitim alanında dört alan uzmanına gönderilerek görüşleri alınmıştır. Alan uzmanları tarafından, bazı etkinliklerin hedef grubu oluşturan çocukların düzeyine göre zor olabileceği, sosyal becerileri destekleyici kazanım ve göstergelere daha fazla yer verilmesi gerektiği, çocukları gruplara ayırırken bunun nasıl yapılacağına ayrıntılı olarak anlatılması gerektiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda, tüm etkinlikler yeniden gözden geçirilerek istenen düzeltme ve değişiklikler yapılmış, böylece eğitim programının kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Uzman görüşü sonrası eğitim programında yer alan etkinlikler, zorluk derecesine göre kolaydan zora doğru sıralanmıştır.

Eğitim Programının Uygulanmasına İlişkin Öneriler

Eğitim programında yer alan etkinliklerde sırasıyla etkinlik adı, etkinlik türü, yaş grubu, kazanım ve göstergeler, materyaller, sözcük ve kavramlar, öğrenme süreci, değerlendirme, dikkat edilmesi gereken noktalar, aile katılımı, önerilen diğer etkinlikler ve uyarılma bölümleri yer almıştır. Aşağıda örnek bir etkinlik verilmiştir.

Etkinlik Adı: Ormanda Biz Varız

Etkinlik Türü : Oyun, Drama.

Yaş Grubu : 48 -60 ay, 60 ay ve üzeri

Kazanım ve Göstergeler

Motor Gelişim

Kazanım 1: Yerdeğiştirmehareketleriyapar. (Göstergeleri: Isınma ve soğuma hareketlerini bir rehber eşliğinde yapar. Belli bir yüksekliğe zıplar. Engelin üzerinden atlar. Koşarak bir engel üzerinden atlar. Çift ayak sıçrayarak belirli bir mesafe ilerler. Tek ayak sıçrayarak belli bir mesafe ilerler. Tek ayak sıçrar. Belirlenen mesafede yuvarlanır.)

Kazanım 5: Müzik ve ritm eşliğinde hareket eder. (Göstergeleri: Bedenini kullanarak ritm çalışması yapar. Vurmalı çalgıları kullanarak ritm çalışması yapar.)

Sosyal Duygusal Gelişim

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.)

Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir. (Göstergeleri: Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.)

Kazanım 15: Kendine güvenir. (Göstergeleri: Kendine ait beğendiği ve beğenmediği özelliklerini söyler.)

Materyaller: Denge tahtası, ip, sutaşları, çeşitli hayvanların ses kayıtları.

Sözcükler : -

Kavramlar: Altında-üstünde.

Öğrenme Süreci

-Eğitimci tüm çocukları halka şeklinde toplar, önce çocuklarla sınıftaki vurmalı çalgıları veya bedenini kullanarak ritm eşliğinde eğlenmelerini sağlar, sonra müzik eşliğinde basit ısınma egzersizlerini yaptırır.

-Eğitimci çocukların dikkatini çekmek için çeşitli hayvan sesleri dinletir. Her sesin hangi hayvana ait olduğunu sorar, seslerini ve hareketlerini taklit etmelerini ister.

-Daha sonra çocuklarla birlikte oyun alanına ip ve sutaşları yerleştirilir.

-Eğitimci çocuklara “Çocuklar, biz şimdi bir ormana gideceğiz ve adını söyleyeceğim hayvanın hareketlerini yaparak engelleri aşacağız” denir.

-Çocuklar, sıra olurlar ve yürümeye başlarlar. İlk önce yere düz şekilde konan yaklaşık 2 m uzunluğundaki ipin üzerinden yürümeleri, daha sonra denge tahtası üzerinden, biraz ileride gerilmiş olan ipin altından geçmeleri gerekmektedir.

-Eğitimci tavşan gibi zıplayarak, kelebek gibi uçarak, yılan gibi sürünerek şeklinde çeşitli hayvan isimleri söyler. Çocuklar engelleri aşarken bu hayvanlar gibi hareket edip ses çıkarmaya çalışırlar.

-Oyunun ilerleyen bölümlerinde zıplama, tek ayak üzerinde sıçrama, sekme, ayakucunda yürüme gibi yürüyüş çalışmaları yapılabilir.

-Etkinliğin sonunda, çocukların ip veya denge tahtası üzerine oturmaları istenir. Buradayken esneme hareketleri ve rahatlama egzersizleri, nefes egzersizleri yapılır.

-Sorular sorularak değerlendirme yapılır.

Değerlendirme

-Oyunda hangi hayvanları canlandırdık?

-En çok taklidini yapmayı sevdiğin hayvan hangisiydi? Neden?

-Bütün hayvanlar aynı mıdır? Farklılıkları nelerdir?

-Senin farklı özelliklerin var mı?

-Kendine ait beğendiğin ve beğenmediğin özelliklerin neler?

-Adı söylenen hayvanı taklit etmek mi, yoksa bu hayvanı taklit ederek engelleri aşmak mı daha zordu?

-Bir yılan ve bir tavşan denge tahtası üzerinden geçmek istiyor. Hangisi daha çok zorlanır? Neden?

Dikkat edilecek noktalar

-Sınıf mevcudu ve alanın genişliğine göre çocuklar gruplara ayrılarak çalışma yapılabilir. Her bir grup farklı bir hayvanı canlandırabilir.

-Ayrıca eğitimci, çocuklarla karşılaştığı andan itibaren selamlaşma, konuşanı dinleme, teşekkür etme, özür dileme, sırasını bekleme gibi davranışlara model olmalı; arkadaşlık ilişkileri, duygularını kontrol etme, problem çözme ve işbirliği davranışlarını teşvik ederek sosyal becerilerinin gelişimine destek olmalıdır.

Aile Katılımı

-Etkinlikten bir gün önce ailelere haber mektubu gönderilir.

Önerilen Diğer Etkinlikler

-Sanat çalışmasında maskeler hazırlanabilir ve oyunda bu maskeler kullanılabilir.

Uyarılma

-Sınıfta özel gereksinimli çocuk bulunduğu (teşhisi konmuş olan) etkinliğin materyal, yöntem, teknik ve öğrenme sürecinde yapılması gereken düzenlemeler yazılır.

Ek: Haber Mektubu

Sevgili Anne Baba,

Yarın uygulayacağımız oyun ve drama etkinliğinde ormanda yaşayan bazı hayvanları tanıyacağız. Siz de evde, hayvanların özellikleri (ses, hareket, beslenme, barınma, vb.) konusunda çocuğunuzla birlikte araştırma yapıp bulduğunuz bilgiler hakkında sohbet edebilirsiniz çok seviniriz.

Örnek etkinlik planında yer verilen **etkinlik adı**, etkinliğin uygulanmasına ilişkin bazı ipuçları içererek eğitimciye rehberlik etmektedir. **Etkinlik türü**, etkinliğin içeriği hakkında bilgi vermektedir. Okul öncesi etkinlikler oyun, müzik, drama, Türkçe, sanat, vb. etkinlik türlerinden oluşmaktadır (MEB, 2013). Bu programda genel olarak oyun temelli etkinlikler ele alınmıştır.

Yaş grubu, eğitim programının hangi yaş grubuna daha uygun olduğunu ifade etmektedir. Bu eğitim programında yer alan etkinlikler 48-60 ay/60 ay ve üzeri okul öncesi yaş grubu çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Eğitim programı, materyaller eklenip çıkarılarak, farklı materyaller kullanılarak, öğrenim sürecinde bazı değişiklikler yapılarak daha büyük ya da küçük yaş grubuna uyarlanabilecek esnekliktedir.

Kazanım ve göstergeler, çocuklar için ulaşılmak istenen motor ve sosyal gelişim alanına yönelik kazanım ve göstergeleri içermektedir. Bir etkinlikte ulaşılabilecek diğer gelişim alanlarını da kapsayan kazanımlar yerine, eğitim programının hedefleri doğrultusunda yalnızca motor ve sosyal gelişim alanına yönelik kazanımlar ve ilgili göstergeleri yazılı olarak verilmiştir.

Materyaller, etkinlik için gerekli araç gereçleri ifade etmektedir. Etkinliğin uygulanmasından önce, bu bölümde belirtilen materyallerin hazırlanması uygulamanın kolaylığı açısından önemlidir. Eğitimci, etkinlik içeriğini kendi imkânlarına göre değiştirmek istediğinde farklı materyaller kullanabilir, elindeki materyallere göre de etkinlikte değişiklikler yapabilir.

Sözcükler, etkinlikte çocuklar için yeni olabilecek sözcükleri ifade etmektedir. Bu yeni sözcükleri etkinliğin uygulanmasından önce açıklamak ve gün içinde kullanmak, çocukların kavramasını kolaylaştıracak, sözcük dağarcığının gelişimine katkı sağlayacaktır.

Kavramlar, etkinlikte ele alınacak kavramları ifade etmektedir. Etkinliğin anlaşılabilirliği açısından yeni kavramın çocuklara açıklanması gerekmektedir.

Öğrenme süreci, etkinliğin uygulama aşamasında eğitimcinin neyi, nasıl ve ne zaman yapacağı, çocuklardan ne yapmasını isteyeceği ve çocukların ne yapacağını anlatıldığı bölümdür. Programda yer alan etkinliklerde; öncelikle beden eğitimi ısınma egzersizlerinin uygulanması, daha sonra asıl etkinlik ve son olarak da rahatlama egzersizlerinin uygulanması bölümlerine yer verilmiştir. Yani her etkinlik ısınma egzersizleri ile başlayıp rahatlama egzersizleri ile bitirilerek çocukların bedenlerini tanıma, hareketli bir etkinliğe hazırlama ve hareketli bir etkinlik sonrası bedenlerini dinlendirmelerini amaçlamaktadır. Egzersiz öncesi hareketleri kapsayan ısınma ve egzersiz sonrası hareketleri kapsayan soğuma egzersizleri, organizmanın fonksiyonlarının düzenlenmesinde etkili rol oynamaktadır (Zorba, 2014).

Değerlendirme, her bir öğretim sürecinin sonunda yer verilmesi gereken bir bölümdür. Bu aşamada eğitimci, çocuklara sorular yönelterek etkinliğin uygulanması hakkında çocukların duygu ve düşüncelerini öğrenebilir, kazanım ve göstergelere ulaşıp ulaşılmadığını değerlendirebilir. Bu soruların yanıtlarına ilişkin geribildirim verilirken özellikle, önce

çocuğun yapabildikleri ve başarısı vurgulanmalıdır. Bazı çocukların beceriyle ilgili eksiklikleri olabilir. Bu durumda, çocuğun yapabildiklerinden yararlanarak, neler yaparsa beceriyi istenen düzeyde kazanmış olabileceği vurgulanmalıdır. İlgili becerinin gelişimini engelleyen sorunlar saptanmalı, bunun için öneriler oluşturularak uygulamaya konmalıdır. Değerlendirme soruları hazırlanırken basitten, karmaşığa dört aşamalı bilişsel bir sınıflama kullanılmıştır. Bu dört düzey şöyle tanımlanmıştır (Mullis, Martin, Gonzales ve Kennedy, 2003):

1. *Düzye: Etkinlikte açıkça yer alan düşünceleri bulma (doğrudan çıkarım yapma):* Bu sorular neredeyse hiç yorum yapmayı gerektirmez. Anlam kesindir ve etkinlikte açıkça anlatılmıştır.

2. *Düzye: Etkinlikte açıkça yer almayan düşünceleri bulma (yorumlama):* Çocuklar etkinlikten çıkarım yaparken açıkça anlatılmamış (örtük) düşüncelerden çıkarımlar yaparlar. Düşünceler açıkça anlatılsa da aralarındaki ilişki açıkça anlatılmamıştır.

3. *Düzye: Etkinlikte geçen olayları kişisel bilgi ve deneyimlerle ilişkilendirme (Bilgileri günlük yaşamla ilişkilendirme):* Çocuklar, etkinlikte yer alan bilgi ve düşünceleri günlük yaşamdaki olaylarla birleştirip yorumlarken kendi deneyimlerinden yararlanırlar. Bu nedenle yanıtlar çocuktan çocuğa değişiklik gösterebilir.

4. *Düzye: Etkinliğin içeriğini eleştirme (Değerlendirme):* Çocuk, içerik açısından etkinlikten anladıklarıyla günlük yaşamdaki algıları arasında yorumlar yapar, karşı çıkar, kabul eder ya da tepkisiz kalabilir. Bu düzeydeki soruların yanıtlarında çocukların nedenleri ve gerekçeleri belirtmesi önemlidir.

Dikkat edilmesi gereken noktalar, etkinliklerin uygulanmasında nelere dikkat edileceğine ilişkin bilgilerin yer aldığı bölümdür. Eğitiminin uygulamanın amacına uygun olabilmesi için dikkat edilmesi gerekenler varsa, bu bölümde belirtilmiştir. Bu programda, etkinlik öncesi ısınma egzersizleri, etkinlik sonrası soğuma egzersizleri ve sosyal becerilerin desteklenmesine yönelik yapılabileceklerle ilişkin önerilerin dikkate alınması vurgulanmıştır.

Aile katılımı, etkinlik için aile katılımı gerekli görüldüğünde bu katılım nasıl olacağına ilişkin bilgilerin yer aldığı kısımdır. Aile katılımı, haber mektupları ile sağlanmaya çalışılmıştır. Bu katılım bazen anne babaların okulda uygulanan etkinliği destekleyici çalışmaları evde yürütmeleri, bazen de okuldaki etkinliği destekleyici materyal isteği şeklinde planlanmıştır. Programda örnek haber mektuplarına yer verilmiştir. Eğitimi üzerinde değişiklikler yaparak bu haber mektuplarını kullanabilir veya farklı bir aile katılımı çalışmasına yer verebilir.

Önerilen diğer etkinlikler, eğitim programında sunulan etkinlik dışında veya bu etkinliğe paralel olarak uygulanabilecek önerilerin yer aldığı bölümdür. Eğitimi, önerilen etkinliklere yer verebilir veya bu öneriler doğrultusunda etkinliklerde değişiklikler yapabilir.

Uyarılama, sınıfta teşhisi konmuş özel gereksinimli bir çocuk bulunduğu durumda etkinliğin materyal, yöntem, teknik ve öğrenme sürecinde yapılması gereken düzenlemelerin yazılacağı bölümdür. Eğitim programında yer alan etkinlikler, normal gelişim gösteren çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak yazılmıştır. Eğitimi, istediği etkinliği sınıftaki çocuğun özel durumuna göre uyarlayabilir. Bu durumda, nasıl bir uyarılama yapılacağına bu bölümde belirtilmesi gereklidir.

Sonuç

Bu çalışmada, “Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Okul Öncesi Dönem Çocukların Temel Motor ve Sosyal Beceri Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi” Projesi kapsamında eğitim programının hazırlanması süreci ele alınmıştır. Programda yer verilecek etkinliklerin uygulamaya hazır hale getirilmesinden sonra, eğitimcilere uygulama için rehberlik edecek kılavuz kitapçığın hazırlanmasına geçilmiştir. Tüm bilgilerin yer aldığı “Okul Öncesi Çocuklar İçin Beden Eğitimi ve Spor Etkinlikleri: Temel Motor ve Sosyal Beceri Gelişimini Destekleyici Eğitim Programı” adlı kitapçık kullanıma hazır hale getirilmiştir. Bu kitapta eğitimcilerin sınıflarındaki çocukların özellikleri, mevcut materyal durumu, eğitim ortamı gibi özelliklere göre etkinliklerde değişiklikler yapabilecekleri belirtilmiştir. Çocuklarla yapılacak hareket çalışmaları öncesi ve sonrası yapılacak ısınma ve soğuma egzersizleri örneklerine yer verilmiştir. Literatür bilgileri doğrultusunda okul öncesi dönem çocuklar için beden eğitimi ve spor uygulamaları, dikkat edilecek noktalar, eğitim programının uygulanması ve eğitim programında yer alan etkinlikler bu uygulama kılavuzunda yer almıştır.

Yaklaşık 24 ay süreli olarak planlanan proje kapsamında eğitim programı hazırlığı yaklaşık 12 aylık süreyi kapsamıştır. Daha sonraki aşamada proje sürecinde yer verilecek çalışmalar; eğitim programına alınacak çalışma grubunun (48-60 aylık çocuklar) belirlenmesi, etkinlikler için materyallerin temini, çalışma grubuna temel motor beceriler ve sosyal beceri gelişimini değerlendirmeye yönelik ön testlerin uygulanması, eğitim programının uygulanmasının ardından son testlerin uygulanarak değerlendirme yapılmasıdır. Proje sonucunda, çalışma grubundaki okul öncesi yaş grubu çocukların eğitim programı öncesinden sonrasına, temel motor beceriler ve sosyal beceri davranışlarında nasıl bir gelişme olduğunu belirlemek amaçlanmaktadır. Proje sürecinde, bu gelişmenin olumlu yönde değişeceği öngörülmektedir. Elde edilen ön ve son veriler karşılaştırılarak hangi yönde ve ne düzeyde bir farklılık olduğu değerlendirilecektir.

KAYNAKLAR

- Çağlak Sarı S (2014). Hareket etkinliği planlama ve uygulamaları, (Ed.: Duman G) Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi, Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim-6, Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Çelik A, Şahin M (2013). Spor ve çocuk gelişimi, The Journal of Academic Social Science Studies, 6(1):467-478.
- Duman G (2014). Hareket eğitimine giriş, Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi (Ed.: Duman G), Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim-6, Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Durualp E, Aral N (2011). Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi, Ankara:Vize Yayıncılık.
- Elias M J, Zins J E, Weissberg R P, Frey K S, Greenberg M T, Haynes N M, Kessler R, Schwab-Stone M E, Shriver T P (1997). Promoting Social and Emotional Learning, USA: ASCD.
- Kale R (2007). İlköğretimde Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Ankara:Pegem A Yayıncılık.
- Kerkez F (2004). Geliştirilmiş oyun-egzersiz programının anaokulu çocuklarında lokomotor becerilere etkisi, Spor Bilimleri Dergisi/Hacettepe Journal of Sport Sciences, 15(2):76-90.
- Kırımoğlu H, Filazoğlu Çokluk G, Yıldırım Y (2013). Evaluation of self-esteem of the children and adolescents in terms of participation in sports, Niğde üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7 (3), 248-259.
- Kotan Ç, Yaman Ç (2009). İlköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi (Sakarla ili örneği), Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(1), 49-58.
- MEB . (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı, <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooprogram.pdf>
- Mullis I V S, Martin M O, Gonzales E J, Kennedy A M (2003). PIRLS 2001 International Report. Framework and Specifications for PIRLS Assessment (2001). Chestnut Hill, MA: TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston College.
- Zorba, E. (2014). Herkes İçin Yaşam Boyu Spor, 4.baskı, Ankara: Türkiye Herkes İçin Spor Federasyonu Yayınları, Canset Form Matbaacılık.